

มหาวิทยาลัยศรีปatum
SRIPATUM UNIVERSITY

วารสารศรีปatumปริทัศน์

ฉบับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ปีที่ 9 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2552

Vol.9 No.2 July - December 2009

SRIPATUM REVIEW

ISSN 1513 - 7287

วารสารศรีปทุมปริทัศน์

SRIPATUM REVIEW OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

ฉบับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

วารสารศรีปทุมปริทัศน์ ฉบับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เป็นวารสารทางวิชาการที่มีวัตถุประสงค์ เพื่อเผยแพร่ความรู้ทางวิชาการแก่บุคคลทั่วไป ทั้งแวดวงวิชาการและสังคม ส่งเสริมและกระตุ้นให้เกิดการวิจัย และการพัฒนาองค์ความรู้ในสาขาวิชาต่างๆ โดยจัดพิมพ์ออกเผยแพร่เป็น 2 ฉบับคือ ฉบับมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ ออกเผยแพร่ปีละ 2 ฉบับ ฉบับแรก เดือนมกราคม - เดือนมิถุนายน และฉบับหลังเดือนกรกฎาคม-เดือนธันวาคม ของทุกปี และฉบับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ออกเผยแพร่ปีละ 1 ฉบับ จะออกเผยแพร่ เดือนธันวาคมของทุกปี โดยจัดส่งให้ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) สำนักงานเลขานุการสถาบันการศึกษา (สกศ.) สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) กระทรวงวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี (วท.) สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา (สกอ.) สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกω.) หน่วยงานและสถาบันการศึกษาต่างๆ ตลอดจนบุคคลทั่วไปที่ตอบรับการเป็นสมาชิก พร้อมชำระค่าบำรุง ฉบับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ราย 2 ปี 300 บาท (4 ฉบับ) หรือฉบับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ราย 2 ปี 150 บาท (2 ฉบับ) ตามในสมัครท้ายเล่ม

กองบรรณาธิการ วารสารศรีปทุมปริทัศน์ มีความยินดีรับบทความวิจัย บทความวิชาการ บทความนั้นสือ (book review) บทความปริทัศน์ (review article) ที่ยังไม่เคยเผยแพร่ในเอกสารฉบับอื่นมาก่อน ผู้สนใจสามารถดูรายละเอียดได้ที่ <http://research.spu.ac.th/journal> โดยบทความที่ได้รับการตีพิมพ์จะได้รับค่าตอบแทนตามที่ กองบรรณาธิการกำหนด

กองบรรณาธิการ วารสารศรีปทุมปริทัศน์

สำนักวิจัย มหาวิทยาลัยศรีปทุม

61 พหลโยธิน แขวงเสนานิคม เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900

โทรศัพท์ : 0-2579-1111 ต่อ 1331, 1252, 1155

โทรสาร : 0-2579-1111 ต่อ 2187

E-mail : research@spu.ac.th

- กองบรรณาธิการสนใจที่ในการพิจารณาและตัดสินการตีพิมพ์บทความในวารสาร
- บทความทุกเรื่องจะได้รับการตรวจสอบทางวิชาการโดยผู้ทรงคุณวุฒิ แต่ข้อความและเนื้อหาในบทความ ที่ตีพิมพ์ เป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนแต่เพียงผู้เดียว มิใช่ความคิดเห็นและความรับผิดชอบของ มหาวิทยาลัยศรีปทุม
- การตัดลอกอ้างอิงต้องดำเนินการตามการปฏิบัติในหมู่นักวิชาการโดยทั่วไป และสอดคล้องกับกฎหมาย ที่เกี่ยวข้อง

การแทรกแซงสื่อมวลชนเพื่อผลทางการเมือง : ศึกษาเปรียบเทียบรัฐบาล พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร กับรัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ

MASS MEDIA INTERVENTION FOR POLITICAL ADVANTAGES: A COMPARATIVE STUDY BETWEEN THAKSIN'S AND ABHISITS GOVERNMENT

เพ็ญนภา จันทร์แดง

อาจารย์ประจำสาขาวิชาธุรัฐประศาสนศาสตร์

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุโขทัย

E-mail: au_nidagirl@hotmail.com

บทคัดย่อ

ในช่วงรัฐบาล พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร และรัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ได้ปรากฏสถานการณ์ที่พยายามเกี่ยวกับพฤติกรรมการแทรกแซงสื่อมวลชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแทรกแซงจากฝ่ายการเมืองในการจำกัดสิทธิเสรีภาพของสื่อมวลชนเพื่อปกดักนิมิให้ประชาชนได้รับข่าวสารที่ถูกต้อง ครอบคลุมหรือรอบด้าน อันเนื่องมาจากการหาผลประโยชน์เพื่อการต่อสู้แบ่งปันที่อำนาจทางการเมืองจะห่วงกลุ่มการเมืองหรือกลุ่มทุนกับฝ่ายตรงกันข้าม ผู้เขียนเสนอว่า ควรให้สื่อมวลชนทุกแขนงกล้าที่จะลุกมาเสนอก้าวสารความจริง และไม่ควรเสนอข่าวสารเพื่อสนับสนุนกลุ่มการเมือง หรือกลุ่มทุนฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง นอกจากนี้ผู้เขียนได้เสนอให้มีการจัดตั้งสหภาพสหพันธ์หรือชุมชนเกี่ยวกับการต่อต้านการแทรกแซงสื่อมวลชนอย่างเป็นทางการโดยตรงเพื่อเรียกร้องสิทธิเสรีภาพในการเสนอข่าวสารที่เป็นความจริงมากขึ้น และเสนอให้สื่อมวลชนร่วมกันนำเสนอข้อมูลเพื่อฝ่าวิกฤตการแทรกแซงเสรีภาพสื่อมวลชนอย่างอาจริงอาจจังเพื่อเป็นหลักประกันในการป้องกันการแทรกแซงสื่อมวลชนจากรัฐหรือกลุ่มทุนอย่างแข็งขันต่อไป

คำสำคัญ : การแทรกแซงสื่อมวลชน ทฤษฎีบรรทัดฐานของสื่อมวลชน

ABSTRACT

In the periods of Thaksin's and Abhisit's Government, there were many situations which showed that mass media were interfered, especially when interfered by political parties to restrict freedom of the press to block people to get the correct information thoroughly. This was because each party or groups of entrepreneurs tried to grab the advantages that could bring them political power. The writer suggests that all mass media fields be brave to present real/true facts and not just to promote either group. In addition, the writer has proposed to the authorities to establish the formal unions or federations or clubs to oppose the mass media being interfered and to call for their rights to freedom in order to tell the truth, and asked all mass media participants to join together to seriously fight against mass media interfering committed by the government or the entrepreneurs.

KEYWORDS : Mass media intervention, Four theories of the press

บทนำ

สื่อมวลชนถือได้ว่า เป็นสถาบันหนึ่งที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนทุกรัฐดับและทุกอาชีพ รวมทั้งมีอิทธิพลต่อการจูงใจในมั่นใจในความเชื่อถือ และความรู้สึกนึกคิด รวมทั้งทัศนคติในเรื่องต่างๆ ปัจจุบันนี้การเมืองไทยของเรากำลังที่จะให้สื่อมวลชนในการเป็นเครื่องมือหรือกลยุทธ์ที่สำคัญอย่างหนึ่งในการสร้างความได้เปรียบเสียเปรียบในเกมทางการเมืองหรือเป็นการข้อแย่งอำนาจระหว่างอย่างอยู่ และดูเหมือนว่า หากฝ่ายไหน กลุ่มไหน มีอำนาจในการควบคุม แทรกแซงหรือเข้าถึงสื่อมวลชนมากเพียงใด ดูเหมือนว่าฝ่ายนั้นค่อนข้างจะเป็นต่อในเกมดังกล่าวแม้ว่า จะเป็นภัยที่ออกติกาหรือมาตรฐานทางคุณภาพ และสื่อมวลชนยกกอก จะสับสนต่อการสวมบทบาทของตนว่า จะต้องสวมบทบาทใดที่จะไปกระทบต่อคนบางกลุ่มให้น้อยที่สุดและบทบาทดังกล่าวต้องสนองต่อประโยชน์ของประชาชนผู้รับข่าวสารให้มากที่สุด ซึ่งดูจะเป็นเรื่องยากของบทบาทสื่อมวลชนทุกวันนี้ ผู้เขียนจึงมีความสนใจในประเด็นของการแทรกแซงเสรีภาพของสื่อมวลชนที่ไม่สามารถทำหน้าที่ที่เป็นไปตามอุดมการณ์ได้ อันเนื่องมาจากเหตุที่ต้องมีนำเสนอข่าวสารที่เป็นไปตามกลไกของระบบบุญนิยมหรือการครอบงำจากองค์กรใดองค์กรหนึ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์กรที่เรียกว่า "รัฐ" ซึ่งถ้าหากปล่อยให้เป็นไปนี้ต่อไป ก็จะเป็นสิ่งที่น่าอันตรายอย่างยิ่ง สำหรับประชาชนผู้บริโภคสื่อที่ต้องได้รับข่าวสารที่จากคลาดเคลื่อนไปจากความเป็นจริงหรือข่าวสารที่บางองค์กรหรือบางกลุ่มต้องการ

ที่จะให้เป็นไปเงื่อนนั้น

ในบทความนี้ผู้เขียนจะวิเคราะห์พฤติกรรมการแทรกแซงสื่อมวลชนในรูปแบบต่างๆ เพื่อผลทางการเมืองระหว่างยุครัฐบาล 2 ยุค นั้นคือรัฐบาล พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร (พ.ศ. 2544-2548, 2548-2549) และรัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ (พ.ศ. 2551-2552) ว่ารัฐบาลใน 2 ยุค ดังกล่าวมีการแทรกแซงเสรีภาพสื่อมวลชนมากน้อยเพียงใด รวมทั้งมีกลยุทธ์หรือวิธีใดเพื่อที่จะให้สื่อมวลชนในส่วนนี้ทำการสนับสนุนฝ่ายของตนเอง และพยายามที่จะกดดันสื่อมวลชนให้สนับสนุนฝ่ายโอลิมปิกได้ฝ่ายตรงกันข้าม เพื่อผลทางการเมืองของทั้ง 2 ฝ่ายซึ่งกันและกัน

ความหมายของสื่อมวลชน

ณรงค์ เพชรประเสริฐ (2546: 11-12) กล่าวว่า สื่อ (Media) หมายถึง สิ่งที่มีอิทธิพลเหนือชีวิตและจิตใจของคนยุคโลกาภิวัตน์ แต่ค่อนโดยทั่วไปก็ไม่ค่อยจะหน้ารู้ว่า "สื่อ" มีอิทธิพลเหนือตนเองอย่างไร เพราะคนจำนวนมากสื่อส่วนใหญ่มีตัวรู้จากสื่อ แต่ไม่เคยทำความเข้าใจ วิเคราะห์และกลั่นกรอง "สื่อ" และสิ่งที่รับจากสื่อ ณรงค์ เพชรประเสริฐ ได้วิเคราะห์ภาพ "องค์รวม" ของสื่อ ในมิติทางเศรษฐศาสตร์ การเมือง นักงานนี้ เขายังกล่าวเพิ่มเติมว่า สื่อ หมายถึง องค์กรและสถาบันที่ประกอบด้วยเจ้าของหรือผู้กุมบังเหียนการผลิตสื่อ วัดดูประสิทธิ์ คือ คุณภาพนักลงทุน และกระบวนการของการผลิตสื่อคุณทำงานสื่อ

ผลผลิตของสื่อที่เรียกว่า สาร และประชานผู้รับสื่อ ในความหมายนี้ "สื่อ" คือ ผลิตผลขององค์ประกอบต่างๆ ตามที่กล่าวมา ถ้าขาดส่วนใดส่วนหนึ่งไปจะขาดความสมบูรณ์ของสื่อ

ส่วนคำว่า มวลชน (Mass) ในความหมายของจิตลักษณ์ แสงอุไร (2548 : 148) ที่ได้กล่าวไว้ว่า มวลชน เป็นคำที่บ่งบอกถึงตัวแทนหรือสัญญาให้มีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ไม่ว่าจะเป็นสังคมมวลชน (Mass Society) การผลิตเพื่อมวลชน (Mass Production) การขนส่งมวลชน (Mass Transportation) และการสื่อสารมวลชน (Mass Communication) Mass จะเป็นคำที่ใช้สำหรับคนเป็นจำนวนมาก

การสื่อสารมวลชนจึงหมายถึง หน่วย (Agencies) ในการสื่อสารด้วยการพิมพ์ หรือระบบอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งทำให้การกระจายข่าวสารไปสู่ผู้รับจำนวนมากในที่ต่างๆ ที่ห่างไกล เป็นไปได้อย่างรวดเร็วด้วยระบบการทำงานที่ซับซ้อน ดังนั้น การสื่อสารมวลชนเป็นคำที่มีความหมายกว้างๆ ไม่เฉพาะเจาะจงและมุ่งไปยังคนส่วนใหญ่

ถือได้ว่า สื่อมวลชนนั้นมีบทบาทสำคัญยิ่งในการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารไปสู่สาธารณะ ทั้งยังมีอิทธิพลต่อการรับรู้และสร้างความเชื่อถือแก่ผู้รับข่าวสาร นอกจากนี้สุรพงษ์ โสณะเสถียร (2534: 48-49) ยังเสนอความคิดเห็นว่า ในปัจจุบันในประเทศไทยที่มีระบบการเมืองการปกครองเสรีประชาธิไตยอย่างแท้จริง จะตระหนักรวิเคราะห์ในความสำคัญในอิสปัตไธที่เป็นของปวงชน การยอมรับอำนาจของปวงชนจึงกลายเป็นส่วนหนึ่งของความสำคัญในกระบวนการสื่อสารด้วยการยอมรับอิทธิพลของประชาชนในฐานะผู้รับสารแต่เดิมเห็นอิรุบุราลที่อยู่ในฐานะผู้ส่งสารโดยให้ประชาชนเป็นแก่นหรือศูนย์กลางของการสื่อสาร (อยู่ในฐานะเป็นผู้กระทำ) และเน้นถึงความสำคัญในการปฏิบัติงานที่มาจากภาคหัวหงส์ ความต้องการของประชาชนเป็นหลัก ทั้งนี้เนื่องจากความต้องการการยอมรับจากประชาชนซึ่งเป็นภารกิจฐานของความชอบธรรมในการปกครอง

ทฤษฎีบรรทัดฐานของสื่อมวลชน (Normative Theories of Media Performance)

ลักษณะที่ไปองค์ทฤษฎีบรรทัดฐานของสื่อที่มีเกี่ยวข้อง กับเรื่องการควบคุม (Control) การป้องกัน (Regulation) กระบวนการ

ทำงานของสื่อมวลชน โดยอาศัยกลไกแบบต่างๆ เช่น กฎหมาย จรรยาบรรณวิชาชีพ องค์กรของผู้รับสาร ฯลฯ ทฤษฎีบรรทัดฐานของสื่อมวลชนนั้นมีความผูกพันอย่างใกล้กับสภาพสังคมที่มีอยู่ แนวคิดของทฤษฎีบรรทัดฐานจะเป็นส่วนผสมที่สำคัญในยามที่จะมีการพิจารณาออกแบบกฎหมายเกี่ยวกับสื่อ นโยบายการใช้สื่อหรือการร่างจรรยาบรรณของสื่อ และเนื่องจากข้อเท็จจริงที่ว่าสังคมแต่ละสังคมที่มีปรัชญาและระบบการเมือง ความเชื่อเกี่ยวกับมนุษย์ และสังคมแตกต่างกัน ดังนั้นการกำหนดทฤษฎีบรรทัดฐานของสื่อในสังคมแต่ละยุคสมัยย่อมแตกต่างกันไปตามลักษณะของสังคม ทำให้ในปี 1965 Siebert, F.S Peterson, T.B. & Schramm, W. ได้ทำการประมวลทฤษฎีบรรทัดฐานของสื่อมวลชนที่มีอยู่อย่างกระฉับกระเฉด และจัดระบบตามลำดับเวลาที่เกิดขึ้นของทฤษฎี ในหนังสือที่มีชื่อว่า "Four Theories of the Press" ซึ่งทฤษฎีได้อธิบายถึงบทบาทและสถานภาพของสื่อมวลชนในระบบการเมืองแบบต่างๆ และมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้ (Siebert, F.S. Peterson, T.B. & Schramm, W., 1956 อ้างใน กาญจน์ แก้วเทพ, 2547: 132-138, ศุดรัตน์ ดิษฐารัตน์ จันทร์วัฒนา, 2552: 39-44; มัลลิกา ผลอนันต์, 2552: 1; นรินทร์ นำเจริญ, 2552: 1)

1. ทฤษฎีอำนาจจันนิยม (Authoritarian Theory) ทฤษฎีได้รับอิทธิพลจากแนวคิดของ Thomas Hobbes ที่กล่าวว่ามนุษย์ในสภาพธรรมชาติ (State of Nature) นั้นเป็นสัตว์ที่เห็นแก่ตัวและสาหัส ทำให้เกิดสัญญาประชาคม (Social Contract) เพื่อลดความเห็นแก่ตัวของมนุษย์ แต่อย่างไรก็ตามมนุษย์ก็มีเหตุผล จึงได้มอบอำนาจให้คนใจดีคนหนึ่งมาอยู่ดูแลความสงบในสังคม คนผู้นั้นต้องมีอำนาจเด็ดขาดเพียงผู้เดียว แนวคิดนี้มองว่า ประชาชนได้เลือกไว้บุคคลให้เป็นตัวแทนของประชาชนแล้ว ดังนั้น จึงรู้ว่ามีสิทธิ์เต็มที่ในการควบคุมดูแลและสื่อมวลชน และสื่อมวลชนเองต้องทำหน้าที่ตอบสนอง ความต้องการของรัฐซึ่งเป็นไปตามสัญญาประชาคมที่ประชาชนในรัฐได้ร่วมกันตกลงกันไว้แล้ว

ทฤษฎีพื้นมากในประเทศไทย 16-17 บัดจุบันยังมีให้เห็นอยู่ในบางประเทศ สื่อมวลชนมีว่าของรัฐบาลหรือเอกชนจะอยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐบาล ซึ่งมีข้อจำกัดในการวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาล การควบคุมสื่อมวลชนทำได้หลายแบบ เช่น การเซ็นเซอร์ (Censorship) ซึ่งจะเห็นได้ว่าผู้มีอำนาจจะใช้สื่อมวลชนเป็นพาหนะนำสาร ข้อมูลเพื่อการครอบงำสังคม และเพื่อครอบครองอำนาจ โดยกล่าวว่า หนังสือพิมพ์ต้อง

ไม่มีบันทึกหน้าที่เป็นผู้ทำลายรัฐบาล สื่อมวลชนจะต้องถูกตรวจสอบ (Censorship) โดยเจ้าหน้าที่รัฐ

2. ทฤษฎีการเรียกร้องอิสระเสรีภาพ (Libertarian Theory) หรืออิสรภาพนิยม (Libertarianism) หลังจากยุคสมัย ภูมิปัญญา (Enlightenment) ที่เน้นหลักการเรื่องมนุษยธรรม จัดให้เหตุผลและเรื่องสิทธิความธรรมชาติของมนุษย์ทุกคน (Theories of Rationalism & of Natural Right) ก็เกิดทฤษฎีเรื่องเสรีภาพ ของสื่อมวลชนขึ้นมาต่อต้านทฤษฎีอำนาจนิยมที่มีอยู่ก่อน แนวคิดนี้ เกิดจากแรงกดดันที่ต้องการจะให้หลุดพ้นจากการครอบงำทาง การเมือง โดยอ้างถึงสิทธิมนุษยชนเป็นความชอบธรรม เป็น เสรีภาพ ของหนังสือพิมพ์ไม่ใช่เพียงเครื่องมือของการแสดงออกของบุคคล เท่านั้น แต่ยังเป็นเครื่องแสดงหาสัจจะของสังคม เป็นตลาดเสรี ของความคิดอ่อนของประชาชน (Free Market of Ideas) แต่แนวคิด นี้ก็มีจุดอ่อนตรงที่ขอบเขตของเสรีภาพควรจะมีอยู่เท่าใด ถ้ามี เสรีภาพเกินขอบเขตไปถึงความมีอิสิทธิ์ (Privileged Function) ซึ่งกลยุทธ์เป็นอำนาจที่เหนือกว่าบุคคลธรรมดา ทฤษฎีอิสรภาพนิยม (Libertarian) นี้ได้ปรากฏขัดเจนในพื้นที่ที่วีปมีริการเหนือและ ประเทศแอบยูโรปที่เน้นการให้เสรีภาพแก่สื่อมวลชน โดยเฉพาะ เสรีภาพจากการควบคุมของรัฐบาล นั้นก็แสดงให้เห็นว่า สื่อมวลชน ต้องมีเสรีภาพเพื่อนำเสนอความจริงต่อสังคม เป็นเสรีภาพที่ไม่มี ขีดจำกัด โดยยึดหลักการที่ว่า มนุษย์ต้องมีเสรีภาพ อำนาจจึงเป็น ต้องเป็นของปวงชน มีคุณย์กลางอำนาจอยู่ที่เจตนารวมนั้นของปวงชน รัฐบาลเป็นเพียงตัวแทนซึ่งพลเมืองมีอำนาจให้เพียงเท่านั้น จากหลักการดังกล่าวมีนัยยะว่า สื่อมวลชนควรจะมีเอกชนเป็น เจ้าของ และสื่อมวลชนต้องทำหน้าที่ตรวจสอบการทำงานของรัฐ ไปพร้อมกับการทำหน้าที่ตอบสนองความต้องการอย่างอื่นๆ สังคม

3. ทฤษฎีความรับผิดชอบต่อสังคม (Social Responsibility) ทฤษฎีนี้พับเห็นได้ชัดเจนในประเทศสหรัฐอเมริกา ต้องการเน้นเรื่องของวัฒนธรรม กำลังใจในการทำงาน และความรับผิดชอบ ต่อสังคมของสื่อมวลชนและนักสื่อสารมวลชน จริยธรรมเป็น ปัจจัยสำคัญในการปฏิบัติงานของสื่อมวลชน ซึ่งในยุคปฏิวัติ คุ้มสาหกรรมนั้นได้เกิดสภาพอันไม่นำไปพึงประสงค์อันเกิดจากเสรีภาพ ที่มากเกินไปของสื่อ 3 ประการ คือ การใช้เสรีภาพในทางที่ผิด การกระจุกตัวของสื่อมวลชน และความไม่รับผิดชอบต่อสังคม นอกจากนี้ยังเป็นผลพวงที่เกิดจากการนำเอารัฐวิธีอิสรภาพนิยม มาใช้ รวมทั้งข้อจำกัดต่างๆ ที่เกิดขึ้นนำมาสู่การทบทวนครั้งใหม่

หากคนทุกคนมีเสรีภาพที่จะแสดงความคิดในตลาดเสรีทางความคิด รวมทั้งสื่อมวลชนเองก็มีเสรีภาพดังกล่าวอย่างเต็มที่ แต่หากว่า สื่อมวลชนไม่ได้พัฒนาความรับผิดชอบให้เติบโตมาพร้อมๆ กัน เสรีภาพ แล้วเราจะเป็นผู้ตรวจสอบและควบคุมดูแลสื่อมวลชน ได้ ดังนั้น แนวคิดดังกล่าวต้องการที่จะให้สื่อมวลชนต้องได้รับ การควบคุม แต่ต้องไม่ใช่การควบคุมโดยรัฐบาล เพราะสื่อจะขาด เสรีภาพในการตรวจสอบรัฐ จึงทำให้เกิดแนวคิดในเรื่องกระบวนการ การตรวจสอบกันเอง ซึ่งสื่อมวลชนตามทฤษฎีด้วยมีเสรีภาพ แต่เป็น เสรีภาพอย่างมีขอบเขต โดยขอบเขตของเสรีภาพของสื่อมวลชน ก็คือจริยธรรมของสื่อมวลชนเอง โดยมีสมุมานวิชาชีพกำกับ ดูแลเพื่อให้สื่อมวลชนใช้เสรีภาพอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคม จะเห็นได้ว่า แนวคิดดังกล่าวเป็นแนวคิดที่เรียกร้องความสุดโถงของ 2 แนวคิดแรก ที่ว่าสื่อมวลชนต้องมีเสรีภาพตามแนวคิดอิสรภาพ นิยม แต่ขณะเดียวกันก็ต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคมควบคู่กัน ไปด้วย ทำให้เกิดบทสรุปในการกำหนดบทบาทของสื่อมวลชนไป พร้อมๆ กับกำหนดหน้าที่ของประชาชนด้วย ดังนี้

1. ต้องมีการพัฒนาสาธารณะ ในการเข้าไป จัดการการบริหารการเสนอข่าวเพื่อให้สื่อมวลชนมีความรับผิดชอบ ต่อสังคมด้วย

2. ต้องมีการพัฒนาตัวสื่อมวลชนให้มีคุณภาพ คุณธรรม

4. ทฤษฎีโซเวียตอำนาจเบ็ดเสร็จ (Soviet Totalitarian Theory) ในขณะที่ซีกโลกส่วนเสียวนั่งกำลังมีการใช้ทฤษฎี อำนาจนิยมในการกำหนดมาตรฐานให้แก่สื่อมวลชนในบางชีกโลก มีบางประเทศได้เปลี่ยนแปลงการปกครองไปเป็นระบบสังคมนิยม และได้นำเอาทฤษฎีโซเวียตอำนาจเบ็ดเสร็จ (Soviet-Totalitarian Theory) มาใช้เป็นบรรทัดฐาน แนวคิดของทฤษฎีนี้ก็ล่าถึงระบบ การสื่อสารมวลชนที่อยู่ใต้การบังคับควบคุมของพระคະฯ และรัฐบาล อย่างชัดเจน หน้าที่หลักคือ ถ่ายทอดนโยบายของพระคະฯ และทฤษฎี คอมมิวนิสต์ให้มวลชนรับรู้ รณรงค์เพื่อสนับสนุนพระคະฯ และรัฐบาล นอกจากนี้ขั้นน้ำหนาทุนได้ใช้ผลผลิตส่วนเกินของขั้นน้ำหนาที่มี เพื่อแสวงหาผลประโยชน์ให้กับตัวเองมากจนเกินไป ทำให้สังคม เต็มไปด้วยความกดดันและความขัดแย้งระหว่างชนชั้น ทำให้บทบาท ของสื่อมวลชน ตามทฤษฎีนี้ต้องทำไปเพื่อสนับสนุนพระคະฯ คอมมิวนิสต์ และชนชั้นน้ำหนาทุน และหน้าที่เบื้องแรกของสื่อมวลชนคือการมี ส่วนร่วมในการสร้างสรรค์ความสำเร็จและการดำรงอยู่ของระบบ

การปกคล้องแบบลังค์มนิยม และสื่อมวลชนต้องเป็นกลไกหนึ่งของรัฐที่ต้องถูกควบคุมพึงด้านเศรษฐกิจและการเมือง ไม่มีสิทธิใน การพิพากษารัฐบาลลังค์มนิยมได้ จากแรงกดดันหลายอย่าง ที่เกิดขึ้นทำให้ขั้นวางแผนงานเริ่มที่จะสร้างฐานคติที่ว่า คนในสังคม ต้องมีความเท่าเทียมกัน แต่จะเป็นเช่นนั้นได้ ขั้นตอนกรรมมาชี้พ ต้องปฏิรูปตั้งแต่กระบวนการจากนั้นนายทุน

ในที่นี้ผู้เขียนได้เปรียบเทียบแนวทางการแทรกแซง สื่อมวลชนของรัฐบาล พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตรและรัฐบาล นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ โดยการใช้ทฤษฎีบรรยายทัศนคติของสื่อมวลชน (Four Theories of the Press) ของ Siebert, F.S Peterson, T.B. & Schramm, W (1956) ดังที่กล่าวไว้ข้างต้น ซึ่งสามารถนำมาใช้ในการวิเคราะห์เพื่ออธิบายสถานภาพของสื่อมวลชนที่เกิดขึ้น ในยุครัฐบาล พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร และรัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะได้เด่นชัดพอสมควร นอกจากนี้ทำให้สามารถมองเห็น บทบาทและสถานภาพของสื่อมวลชนในสถานการณ์ต่างๆ โดยจะ ขยายตัวอย่างการแทรกแซงเสรีภาพสื่อมวลชนในรูปแบบต่างๆ ที่เกิดขึ้นทั้ง 2 ยุคดังนี้

ตัวอย่างการแทรกแซงสื่อมวลชนในยุครัฐบาล

พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร (พ.ศ. 2544-2548, 2548-2549)

จากรายงานประจำปี 2547 ขององค์กรที่เรียกว่า "ผู้สื่อข่าวไร่พรอมแดน" หรือ Reporters Without Borders ซึ่งเป็น การประมวลภาพรวมของสื่อมวลชนทั่วทุกมุมโลก โดยได้นำ เสนอว่าสื่อมวลชนในประเทศไทยอ่อนแอกล่องเนื่องแรงกดดันทาง เศรษฐกิจและการแทรกแซงโดยเฉพาะอย่างยิ่งจากนักการเมือง ซึ่งเริ่มต้นด้วยนายกรัฐมนตรีเข้าไปควบคุมสื่อมวลชนจำนวนมาก ทั้งโดยตรง และโดยอ้อมและทำให้นายกรัฐมนตรีในขณะนั้น (พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร) ได้รับการตั้งฉายาว่า "เบอร์ลุสโكونีแห่ง เอเชีย" (Asian Berlusconi) อันมาจากการซื้อขายชิลวิชี เบอร์ลุสโكونี นายกรัฐมนตรีของประเทศไทย ที่ได้มีผลต่อการแทรกแซง สื่อมวลชนหลากหลายรูปแบบ เช่น การที่เบอร์ลุสโكونีสั่งการไม่ให้ สถานีโทรทัศน์และวิทยุเผยแพร่หรือถ่ายทอดข่าวการจับข้าวอิตาเลียน เป็นตัวประกันในอิรัก โดยอ้างว่า รายงานข่าวบางข้อเป็นอันตราย ต่อความปลอดภัยของตัวประกัน นอกจากนี้เบอร์ลุสโكونีได้เข้าไป มีส่วนได้ส่วนเสียในธุรกิจด้านการสื่อสารของประเทศไทยซึ่งคล้ายคลึง กับกรณีของ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีของไทย

สำหรับตัวอย่างการแทรกแซงเสรีภาพสื่อมวลชนของรัฐบาล พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร (พ.ศ. 2544-2548, 2548-2549) ที่เห็นได้ชัดเจนก็มีตัวอย่างให้เห็นดังต่อไปนี้ เช่น (ประชากาดิธุรกิจ, 2547: 8, เที่ยวน้ำตา, 2552: 1)

1. กรณีที่กรมประชาสัมพันธ์ได้มีการสั่งห้ามมิให้ นายเจนศักดิ์ ปันทอง ผู้ดำเนินรายการ "รายการเหรียญสองด้าน" และ "ตามหาแก่นธรรม" ทางสถานีโทรทัศน์ช่อง 11 ดำเนินการ ต่อไป โดยอ้างว่าไม่มีในคุณภาพเป็นผู้ประกาศ และสถานีโทรทัศน์ ช่อง 9 ได้ปรับผังรายการ โดยมีการลดรายการ "ขอคิดด้วยคน" และ "ล้านบ้านล้านเมือง" รวมทั้งตัดรายการ "เพื่อบ้าน เพื่อเมือง" ออกจากสถานีวิทยุ อ.ส.ม.ท. เอฟเอ็ม ความถี่ 97.5 เมกะเฮิรตซ์

2. กรณีที่หนังสือพิมพ์ไทยโพสต์ถูกคุกคามทางอ้อม จากกลุ่มกำนาจในหลายรูปแบบ โดยเฉพาะการบีบห้องพิมพ์ที่ เคยรับพิมพ์ให้หนังสือพิมพ์ไทยโพสต์ออกเลิกสัญญา จนทำให้ หนังสือพิมพ์ไทยโพสต์ต้องเปลี่ยนโรงพิมพ์ใหม่

3. กรณีการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินของผู้ที่ทำงาน ในวงการสื่อมวลชนหลายคน โดยเฉพาะผู้บริหารเครือเดชะเนื่อง โดยคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ปปง.)

4. กรณีคณะกรรมการ บริษัท โพสต์ พับลิชิชิ่ง จำกัด (มหาชน) มีมติประกาศปรับเปลี่ยนตำแหน่ง โดยให้นายวีระ ประทีปชัยกุร อดีตนายกสมาคมนักข่าวกหนังสือพิมพ์แห่ง ประเทศไทย และบรรณาธิการหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์ให้ พ้นจากตำแหน่งบรรณาธิการหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์

5. กรณีเครือญาติของ นายสุริยะ จึงรุ่งเรืองกิจ แغانนำ รัฐบาลในยุคนี้ได้เข้าไปรื้อหุ้นของบริษัทสื่อในเครือเนินกว่า 10% จนกลายเป็นผู้ถือหุ้นในลำดับที่สาม และเป็นที่ห่วงกันว่าจะมี ผลกระทบต่อความเป็นอิสระของหนังสือพิมพ์ดังกล่าว

6. การที่หนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์เสนอข่าวถึงข้อ ยืนยันของผู้เขียนจากสหราชอาณาจักรว่า "รัฐบาลของสหราชอาณาจักร อนุรักษ์ภูมิร้าว" ฉบับวันที่ 9 สิงหาคม พ.ศ. 2548 จนเป็นข่าวโด่งดัง ไปทั่วโลก และข่าวนี้ส่งผลให้กระทรวงคมนาคมยื่นฟ้องหมิ่น ประมาท หนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์และเรียกค่าเสียหายหนึ่งพัน ล้านบาท ผลจากการฟ้องร้องครั้งนี้ ส่งผลให้ทางหนังสือพิมพ์ กดดันให้นายเสริมสุข กษิติประดิษฐ์ และนายชวีล เทพวัลย์ บรรณาธิการฯ รับผิดชอบโดยการลาออกจากงาน

ตัวอย่างการแทรกแซงสื่อมวลชนในยุครัฐบาล

นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ (พ.ศ. 2551-2552)

ในยุคของรัฐบาล พ.ต.ท. ทักษิณ จันวัตร ได้พบสถานการณ์หลายอย่างเกี่ยวกับการแทรกแซงสื่อมวลชน ซึ่งค่อนข้างได้รับการวิพากษ์วิจารณ์จากนานาประเทศและองค์กรสื่อหลายประเทศดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น อよ่างไรก็ตาม ผู้เขียนมองว่า ในปัจจุบันนี้สถานการณ์การแทรกแซงสื่อมวลชนของไทย ก็ยังมีได้ลดลงหรือบาง邦ลง เพียงแต่วิธีการอาจจะปรับเปลี่ยนไปก็เพียงเท่านั้น และบางครั้งก็อาจจะแอบยัดและลุ่มลึกกว่าในยุค รัฐบาล พ.ต.ท. ทักษิณ จันวัตรด้วยซ้ำไป จากที่ผ่านมาจะพบว่า รัฐบาลชุดนี้พยายามที่จะก้าวขึ้นด้วยตัวเอง ไม่เคยมีพฤติกรรมของ การแทรกแซงสื่อมวลชนเหมือนดังรัฐบาลพ.ต.ท. ทักษิณ จันวัตร แต่สิ่งที่ปรากฏขึ้นได้กล้ายเป็นข้อหารของสังคมค่อนข้างมาก เกี่ยวกับประเด็น การแทรกแซงสื่อมวลชนของรัฐบาลชุดนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีที่นายสาทิตย์ วงศ์หนองเตย รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ซึ่งทำหน้าที่กำกับดูแลสื่อสารมวลชน ของรัฐ อันได้แก่ กรมประชาสัมพันธ์และองค์กรสื่อสารมวลชน แห่งประเทศไทย หรือ อสมท. ฯลฯ ที่ได้มีการขอไฟล์เสียงของ พ.ต.ท. ทักษิณ จันวัตร ที่ได้ให้สัมภาษณ์สดผ่านรายการเอ็กคลูซีฟ สถานีวิทยุ 100.5 เอฟเอ็ม อสมท.ของนายจอม เพชรประดับ โดยขณะที่มีดำเนินรายการไม่นาน ยิ่งไปกว่านั้นหน้าที่นายสาทิตย์ วงศ์หนองเตยได้เคยถึงข้อหาข้อหาด้วยผู้อำนวยการสถานีโทรทัศน์ ช่อง 11 หรือ เอ็นบีที ของกรมประชาสัมพันธ์ ด้วยเหตุที่สัญญาณการถ่ายทอดรายการของนายกรัฐมนตรีอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะในช้า วันอาทิตย์ซึ่งไม่ค่อยมีคนพัฒนาจากเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้อง ทำให้ต้องมีการปลดผู้อำนวยการสถานีฯ ในฐานควบคุมดูแลสถานีไม่ได้ ทำให้ให้สัญญาณขาดหาย (ข่าวญี่ปุ่น จันทร์เรือง, 2552:1)

นอกจากนี้ก็มีที่รัฐบาลได้จัดรายการ "ເຊື່ອມັນປະເທດໄທ" กับนายกฯ อภิสิทธิ์ ทางสถานีโทรทัศน์เอ็นบีทีทุกวันเสาร์เวลา 9.00-10.00 น โดยให้นายสาทิตย์ วงศ์หนองเตย รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นผู้วางรูปแบบของรายการ รวมถึงเนื้อหาสาระในการสื่อสารและซึ่งเจตต่อประชาชนถึงการทำงานของรัฐบาล เป็นระยะ ซึ่งรูปแบบรายการดังกล่าวดูเหมือนว่าจะเป็นการใช้สื่อมวลชนเพื่อที่จะเป็นสื่อกลางในการสนับสนุนรัฐบาลและพยายามโน้มติผู้นำรัฐบาลก็เพียงเท่านั้น จึงมีค่าdamdan มากกว่า แนวทางที่รัฐบาลกำลังใช้ในการจัดรายการโทรทัศน์นั้น

จะมีความคล้ายคลึงกับพฤติกรรมการแทรกแซงสื่อมวลชนของ พ.ต.ท. ทักษิณ จันวัตรเคยใช้ในช่วงที่เป็นนายกรัฐมนตรีอยู่หรือไม่ โดย พ.ต.ท. ทักษิณ จันวัตร ได้ใช้สื่อของรัฐโฆษณาชวนเชื่อผลงานของรัฐบาลโดยการเปิดรายการ "นายกฯ ทักษิณพูดประจำข่าว" และตั้งศูนย์บริการข้อมูลกลางของรัฐบาลเพื่อตอบโต้ต่อกระแสสื่อพากษ์วิจารณ์รัฐบาล ขณะที่รัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ได้จัดรายการ "ເຊື່ອມັນປະເທດໄທກັບນາຍກ່າວິສີතີ" ดูจะเป็นการลอกเลียนแบบ พ.ต.ท. ทักษิณ จันวัตรอย่างไม่ผิดเพี้ยน และที่สำคัญรูปแบบการจัดรายการของจะดูดัดกับเจตนาของรัฐบาลโดยประกาศไว้กับสาธารณะว่า รายการดังกล่าวมีเป้าหมายเพื่อสร้างความสงบ เน้นข้อเท็จจริง มีคุณภาพ ใจดี รักชาติ ไม่โจมตี ไม่ตัดออกทางการเมือง ไม่สร้างเงื่อนไขให้อภัยนำไปใช้ในการตัดออกทางการเมืองซึ่งดูจะเป็นข้ออ้างที่สังคมล้วนใหญ่ยังยอมรับและเชื่อถือไม่ได้

จะเห็นได้ว่า รัฐบาลกำลังที่จะใช้สื่อของรัฐ นั่นคือ กรมประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างพื้นที่ในการนำเสนอข่าวสารเพื่อประโยชน์ทางการเมืองมากกว่าผลประโยชน์ของส่วนรวมเพื่อประโยชน์ของแต่ละจังหวัด นอกเหนือรัฐบาลได้มีการขยายการนำเสนอข่าวสารเพื่อสร้างความชอบธรรมโดยผ่านทางสื่อโทรทัศน์ในรูปแบบการแสดงป่าวน่าสนใจ โทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจแห่งประเทศไทย (ตาม เว็บสถาบันศิริ, 2552: 1) อันเป็นพฤติกรรมที่ประชานุสันต์ ค่อนข้างจะเขินด้วยความคุ้นเคยและอาจมองไม่ออกว่า พฤติกรรมดังกล่าวข้างต้นก็คือ การครอบงำสื่อมวลชนของรัฐบาลที่แบบอย่างสุด นั่นก็แสดงให้เห็นว่าในทางปฏิบัติรัฐได้ใช้อำนาจทางการเมืองเข้าควบคุมสื่อวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์โดยตรง ทั้งนี้เพื่อในทางนิติธรรมมีพื้นฐานว่า คลื่นวิทยุเป็นทรัพยากรสากลสมบัติอันมีอยู่จำกัด รัฐจึงอ้างสิทธิ์ในการเข้าดำเนินการสื่อมวลชนประจำตน และไม่อนุญาตให้เอกชนเข้าดำเนินกิจการโดยตรง (ยกเว้นสถานีวิทยุโทรทัศน์ ITV ในอดีต) และรัฐบาลได้กำหนดให้รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นผู้กำกับดูแลโดยอาศัยเหล่าโครงสร้างกรรมสิทธิ์ตามกฎหมาย (Legal Ownership) เป็นกลไกควบคุมระดับนโยบาย (Allocative Control) ซึ่งเป็นช่องทางสำคัญที่ทำให้อำนาจทางการเมืองเข้าแทรกแซงการทำงานของสื่อมวลชนได้ง่าย (กฎหมุน ทองเลิศ, 2540: 14-15)

บรรทัดฐานของสื่อมวลชนในรัฐบาล พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตรและรัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ

จากการบริหารงานของ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีภายใต้รัฐบาลพาร์ตี้ไทยรักไทย ทำให้เกิด การวิพากษ์วิจารณ์อย่างมากเกี่ยวกับการแทรกแซงสื่อในขณะนั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแทรกแซงสื่อสันยรัฐบาล "ทักษิณ 2" (2548-2549) เช่น การซุ่มบุคลากรด้านสื่อเพื่อให้เลิกวิจารณ์รัฐบาล หรือการพูดจาด้วยถ้อยคำที่รุนแรงเมื่อมีนักข่าวสัมภาษณ์ถึงปัญหาความไม่สงบภาคใต้ แต่ความจริงที่ปรากฏในขณะนี้ ประเด็นเรื่องของ การแทรกแซงเสรีภาพสื่อมวลชนก็ยังคงมีอยู่ในรัฐบาลคุปปาจุบัน (รัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ) แม้ว่ารัฐบาลชุดนี้จะกล่าว อ้างมาโดยตลอดว่า "รัฐบาลนี้ไม่เคยแทรกแซงสื่อ ทั้งทางตรง หรือทางอ้อม ไม่เคยมีพฤติกรรมเข้าควบคุมสื่อ" แต่ว่าพท.ได้เขียน กต.ได้พบพฤติกรรมการแทรกแซงสื่อมวลชนของรัฐบาลโดยเฉพาะ การปิดกั้นการนำเสนอข่าวที่มีความคิดเห็นไม่ตรงหรือมีการวิพากษ์ วิจารณ์รัฐบาล หรือกรณีการสั่งปิดเว็บไซต์ฝ่ายประชาธิปไตย มากกว่า 70 เว็บไซต์ พร้อมทั้งสั่งปิดและยึดสถานีวิทยุฝ่าย ประชาธิปไตยเป็นจำนวนมากมาย

ตัวอย่างที่ยกมานี้จะเห็นได้ว่า รัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ก็ยังมีพฤติกรรมการแทรกแซงสื่อมวลชนอยู่อย่าง เนื่องๆ แต่อาจจะเปลี่ยนวิธีการที่ใช้ในการแทรกแซงก็เพียงเท่านั้น หากแต่เช่นที่ปรากฏเหมือนกันถี่ยังกับการแทรกแซงสื่อมวลชนก็คือ "ใช้สื่อเพื่อหวังผลประโยชน์ทางการเมืองหากแห่งองค์ได้ครอบครอง สื่อนั้นได้" หากจะวิเคราะห์ตามทฤษฎีอำนาจ (Authoritarian Theory) และทฤษฎีการเรียกร้องอิสระภาพ (Libertarian Theory) ก็จะพบว่า รัฐบาลผู้นำอำนาจทางการเมืองไทยกำลังที่จะใช้สื่อมวลชน เป็นพาหนะนำสารและข้อมูลเพื่อการครอบงำสังคม และเพื่อ ครอบครองอำนาจ ซึ่งก็สอดคล้องกับแนวคิดของ มิเชล ฟูโก้ (Michel Foucault) ที่ว่า "สื่อเป็นเครื่องมือในการสร้างอำนาจ ขันได้ผลจะดัง ผู้ใดครอบครองสื่อ ผู้นั้นจะเป็นเจ้าของอำนาจ" (โอลเคนชัน, 2552: 1) นั่นก็แสดงให้เห็นว่า สื่อมวลชนยังมีมี เสรีภาพที่จะนำเสนอความจริงต่อสังคม เสรีภาพที่แท้จริงของ สื่อมวลชนยังมีข้อจำกัดอยู่ จุดศูนย์กลางของอำนาจอยู่ที่ เจตนาณ์ของรัฐบาลมิใช่เจตนาณ์ของประชาชนอย่างแท้จริง แม้ประเทศไทยจะมีการปกคลุมการปกครองด้วยระบบประภากิจไทย ที่เน้นในเรื่องของสิทธิเสรีภาพ และประเด็นเรื่องสิทธิเสรีภาพ

ในสังคมไทยได้มีการต่อสู้และมีการเปลี่ยนแปลงนิยามมาหลายยุค หลายสมัย แต่รากเหง้าของความเชื่อถือดังเดิมที่ว่า สิทธิคือ "อำนาจ ของผู้เป็นใหญ่" ก็ยังสืบทอดอยู่ในวิถีวัฒนธรรมและความสัมพันธ์ ทางอำนาจระหว่างรัฐและประชาชน จะเห็นได้ว่า ในประวัติศาสตร์ การเมืองและสังคมยุคใหม่ บทบาทผู้ติดอาชญากรรมนุนในฉบับต่างๆ ได้รับรองเรื่องสิทธิและเสรีภาพไว้มากบ้างน้อยบ้าง ซึ่งรวมถึงสิทธิ และเสรีภาพในการพูด การเขียน การพิมพ์ และการโฆษณา ถึงกระนั้นสภาพการลิดรอนสิทธิและเสรีภาพทางเศรษฐกิจ และ การเมืองก็ยังคงดำเนินอยู่ในหลายรูปแบบ (อุบลรัตน์ ศิริยุศักดิ์, 2544: 319) โดยเฉพาะในรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน (2550) ก็ได้ให้ ความสำคัญต่อการแสดงออกเชิงหน้าที่ของสื่อมวลชนได้อย่างชัดเจน โดยเฉพาะมาตรา 46 ซึ่งบัญญัติว่า

"พนักงานหรือลูกจ้างของเอกชนที่ประกอบกิจการ หนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ หรือสื่อมวลชนอื่น ย่อมมีเสรีภาพในการเสนอข่าวและแสดงความคิดเห็นภายใต้ ข้อจำกัดตามรัฐธรรมนูญ โดยไม่ตอกย้ำภายใต้อันตรีของ หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือเจ้าของกิจการนั้น แต่ต้องไม่ขัดต่อจริยธรรมแห่งการประกอบวิชาชีพ และมีสิทธิ จัดตั้งองค์กรเพื่อปกป้องสิทธิ เสรีภาพและความเป็นธรรม รวมทั้งมีกลไกควบคุมกันเองขององค์กรวิชาชีพ"

จากบทบัญญัติของกฎหมายรัฐธรรมนูญในมาตรา 46 ข้างต้น นั่นก็หมายความว่า สื่อมวลชนหรือผู้ที่ทำงานเกี่ยวกับ สื่อทั้งหนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ หรือสื่อมวลชน อื่นได้ก็ตามสามารถที่จะนำเสนอข่าวสารต่างๆ รวมทั้งเป็น สื่อถ่อง ในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของประชาชนได้โดยเสรี แต่ต้องไม่กระทบต่อหลักกฎหมายหรือศีลธรรมอันดี อันรวมไปด้วย การละเมิดสิทธิ เสรีภาพ หรือสิทธิมนุษยชนของบุคคลอื่นๆ และที่สำคัญจะต้องไม่อุปถัมภ์ให้การควบคุมใดๆ ของหน่วยราชการ ทั้งรัฐและรัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานอื่นๆ จะเห็นได้ว่า ประเด็น ที่เกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของการเสนอข่าวสารในปัจจุบันยังคง สนับสนุนความเป็นจริงในทางปฏิบัติ สื่อมวลชนเคยรับมือร่วม ตัวอย่างไร ในทางการการองข้อมูลข่าวสารที่เป็นจริงก็ยังคง ระมัดระวังอย่างเคร่งครัด จนไม่อาจเสนอข้อเท็จจริงอย่างตรงไป ตรงมาได้ นั่นก็หมายว่าในปัจจุบันสื่อมวลชนก็ยังไม่มีเสรีภาพ ที่เพียงพอในการเสนอข่าวไปยังประชาชนได้อย่างถูกต้อง ครบถ้วน อันเนื่องมาจากการถูกครอบงำหรือคุกคามจากองค์กรได้องค์กรหนึ่ง

(อุบลรัตน์ ศิริยุสักดิ์, 2541: 25; เพ็ญนา จันทร์แดง, 2552: 10) ชี้ว่าสอดคล้องกับทัศนะของอนุช อาภาภิรม (2545: 9) ที่กล่าวว่า นอกจากสื่อมวลชนจะถูกครอบงำจากบางองค์กรแล้ว สื่อมวลชน ก็ถูกวัสดุเทราแซงในกระบวนการสื่อสารซึ่งมีหลายปัจจัยเป็นด้วยกัน ได้แก่ การยอมรับการใช้ความรุนแรง และการกีดกันรวมทั้ง กognomy กระบวนการยุติธรรม การโฆษณาข่าวเรื่อง การสถาบันทาง วัดนธธรรม เช่น ศาสนา การศึกษา เพื่อรักษาความมั่นคงและ ผลประโยชน์แห่งชาติ จะเห็นได้ว่า แม้สังคมไทยจะมิใช่สังคม แบบคอมมิวนิสต์เหมือนโซเวียตตามทฤษฎีโซเวียตอามานาจเบิดเสร็จ (Soviet Totalitarian Theory) แต่ภาพที่เกิดขึ้นกลับพบว่า สื่อมวลชนไทยยังเป็นส่วนหนึ่งของกลไก ภาครัฐที่ยังถูกควบคุม ทั้งด้านเศรษฐกิจและการเมืองและไม่มีสิทธิในการวิพากษ์วิจารณ์ รัฐบาลได้อย่างเต็มที่และเพียงพอ

การแทรกแซงเสรีภาพสื่อมวลชนของรัฐบาลทั้ง 2 ยุค ข้างต้น กำลังสะท้อนให้เห็นถึงการต่อสู้ทางการเมืองโดยใช้ สื่อมวลชนเป็นเครื่องมือสำคัญ โดยรัฐบาลอาจจะเลือกหรือตั้งใจ ลีบเลือนว่า แท้จริงแล้วสื่อมวลชน คือสื่อของคนเป็นจำนวนมาก มิใช่สื่อของรัฐบาลหรือคนของรัฐบาล แต่สื่อที่รัฐบาลกำลังกระทำ อยู่ในขณะนี้คือ กำลังละเมิดสิทธิเสรีภาพของสื่อย่างหนักหน่วง อาทิทั้งละเมิดสิทธิเสรีภาพของประชาชนในการรับรู้ข่าวสารอีกด้วย ซึ่งตามความเห็นของจอม เพชรประดับ (2552: 2) ที่ได้กล่าวไว้ว่า ความจริงแล้วการประกอบวิชาชีพสื่อมวลชน คือการต่อสู้กับ ความไม่ถูกต้อง สร้างความเป็นธรรม ปกป้องคุณครองและเรียกว่อง สิทธิเสรีภาพในการพูดการแสดงออกของประชาชนแต่สถานการณ์ ที่เกิดขึ้นในขณะนี้ "จารยานธรรมาภิรักษ์" ของสื่อมวลชน กลับเริ่มเสื่อมถอยผ่อนคลายและเริ่มหมดมนต์ลงลงไปเรื่อยๆ อันเนื่องมาจากการถูกสื่อมวลชนและบุคคลในวงการสื่อมวลชน ได้เข้าสู่คุกทุนนิยมซึ่งทำให้เกิดการคุกคามหรือการแทรกแซงได้ง่าย จากการความเห็นของจอม เพชรประดับกำลังสะท้อนให้เห็นว่า ปัจจุบันสื่อมวลชนยังมิได้ทำหน้าที่ของการเป็นผู้นำเสนอข่าวสาร ที่ดีพอ อันเนื่องมาจากการถูกจำกัดในเรื่องเสรีภาพในการนำเสนอข่าว และที่สำคัญยังไม่สามารถต้านทานข่าวจากแทรกแซง สื่อมวลชนจาก "รัฐ" ได้อย่างเข้มแข็งและหนักแน่นพอ หากจะ วิเคราะห์ตามทฤษฎีรับผิดชอบต่อสังคม (Social Responsibility) ก็จะพบว่า สื่อมวลชนไทยของเรางามล้ำก้าวหน้าก้าวไกลในการทำงาน ค่อนข้างมาก ทำให้ไม่สามารถที่จะแสดงออกซึ่งความรับผิดชอบ

ต่อสังคมได้อย่างเต็มที่ หากการแทรกแซงสื่อมวลชนจากรัฐ ด้วยวิธีการต่างๆ ยังคงอยู่เช่นนี้ต่อไป สื่อมวลชนเองก็คง ไม่สามารถยึดหลัก "จารยานธรรมาภิรักษ์" ให้เป็นแก่นสำคัญในการปฏิบัติหน้าที่ที่ดีได้

สรุป

ผู้เขียนมองว่า ไม่ว่าอยู่ใน สมัยไหน สื่อมวลชนก็ยังถูก ให้เป็นเครื่องมือในการสร้างพื้นที่เพื่อแย่งชิงอำนาจหรือหัวเหล็ก การเมืองอยู่ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่า ผู้กุมอำนาจทางการเมืองนั้น จะสามารถแทรกแซงหรือครอบงำสื่อมวลชนได้มากน้อยเพียงใด อย่างในรัฐบาล พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตรก็ได้แทรกแซงสื่อมวลชน โดยทั่วไป โดยพยายามใช้ทั้งอำนาจในระบบและนอกระบบ ในการที่จะทำให้สื่อมวลชน นำเสนอข้อมูลที่ฟังประสบค์ของรัฐบาล สู่สาธารณะดังที่ได้ยกตัวอย่างไปแล้วข้างต้น และในทางเดียวกัน รัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะก็ยังปราบปรามการแทรกแซง สื่อมวลชน โดยเฉพาะสถานีโทรทัศน์ช่อง 11 ในกรณีที่จะให้สถานีนี้ เป็นระบบอุตสาหกรรมให้กับรัฐบาลและทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์ผลงาน ของรัฐบาล โดยใช้อำนาจของนายกรัฐมนตรีประจำสำนักนายก รัฐมนตรี แม้ว่าปัจจุบันนี้จะมีกฎหมายรัฐธรรมนูญที่ได้มีข้อบัญญัติ เพื่อคุ้มครองสื่อมวลชนอยู่แล้วตาม แต่เสรีภาพของสื่อมวลชนไทย ก็ยังถูกแทรกแซงอย่างต่อเนื่อง ยิ่งไปกว่านั้น แม้ว่าในปัจจุบันนี้ สื่อมวลชนจะมีการรวมตัวเป็นองค์กรต่างๆ เพื่อต่อต้านการ แทรกแซงอยู่หลายองค์กรแล้วก็ตาม เช่น สมาคมผู้สื่อข่าวต่างๆ สมาคมสื่อมวลชน สถาบันสื่อพิมพ์แห่งชาติ ฯลฯ แต่ สมาคมฯ และสมาคมดังกล่าวก็ยังไม่สามารถต่อต้านการแทรกแซงสื่อมวลชน จากอำนาจรัฐได้อย่างเป็นรูปธรรมที่ดีพอเนื่องจากสื่อมวลชนต้อง อยู่ภายใต้กลไกตลาดซึ่งต้องอาศัยทุนเข้ามานับเคลื่อนไหว ดังนั้น ผู้เขียนเสนอว่า ควรที่จะมีการตั้งสหภาพ สถาบันหรืออิมรม เกี่ยวกับการต่อต้านการแทรกแซงสื่อมวลชนโดยตรงอย่างเป็นทางการ สักองค์กรหนึ่งเพื่อที่จะคุยกับป้องคุ้มและป้องกันการแทรกแซง สื่อมวลชนทุกแขนงจากรัฐหรือกลุ่มทุนให้เป็นรูปธรรมอย่าง แท้จริงต่อไป

บรรณานุกรม

- กฤษณ์ ทองเลิศ. 2540. สื่อมวลชนการเมืองและวัฒนธรรม
องค์รวมแห่งสายสัมพันธ์ของวิถีชีวิต. ม.ป.ท.
กาญจนฯ แก้เทพ. 2547. ทฤษฎีและแนวทางการศึกษา
สื่อสารมวลชน. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
จอม เพชรประดับ. 22 กันยายน 2552. "ถึงเวลาหรือยังที่จะปฏิรูป
สื่อเพื่อสร้างสังคมสมานฉันท์." นิตยสาร:
น้ำเสียง จันทร์เรือง. 2552. "ไอเดีย แก้ไขก่อการร้ายเสื่อเหลือง
แทรกแซงสื่อ ขัดรัฐธรรมนูญ." เข้าถึงเมื่อ 4 ธันวาคม
2552 จาก <http://talk.mthai.com/topic/74719>
ณรงค์ เพชรประเสริฐ. 2546. สื่อสารมวลชนบนเส้นทางทุนนิยม.
กรุงเทพฯ: เอดิสัน เพลส.
ตาม เข็มสถาปัตย์. 2552. "กลยุทธ์การสื่อสารทางการเมือง :
อภิสิทธิ์ vs ทักษิณ ไครขันธ์ ใครแพ้ อาย่างไร." เข้าถึงเมื่อ
4 ธันวาคม 2552 จาก <http://www.oknation.net/blog/print.php?id=427809>
นรินทร์ นำเจริญ. 2552. "ทฤษฎีพื้นฐานทางด้านการสื่อสาร."
เข้าถึงเมื่อ 21 ธันวาคม 2552 จาก
http://www.narinsite.com/knowledges/mc_406/Presentation_02.ppt
เพ็ญนา จันทร์แดง. 21 กันยายน 2552. "บทบาทของสื่อมวลชน
กับความเป็นจริงในปัจจุบัน." นิตยสาร:
มัลลิกา ผลอนันต์. 2552. "การสื่อสารมวลชน." เข้าถึงเมื่อ 21
ธันวาคม 2552 จาก <http://oneangell.multiply.com/journal/item/84/84>

รัฐิตลักษณ์ แสงอุไร. 2548. การสื่อสารของมนุษย์. กรุงเทพฯ:
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

"สองคน สองคม บนถนนธุรกิจการเมือง." 7 มิถุนายน 2547.

ประชาชาติธุรกิจ: 8.

สุครารัตน์ ดิษฐารัตน์ จันทร์วัฒนาภา. 2552. สื่อมวลชน
กับสังคม. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

สุรพงษ์ โสดนะเสถียร. 2534. การสื่อสารกับการเมือง. กรุงเทพฯ:
ประสิทธิ์ภัณฑ์ แอนด์ พ्रินติ้ง.

เหยี่ยวอาสา. 2552. "ล้อมรอบ ตอน 1 รายงานพิเศษ : สื่อ
(ไม่) เสริมให้เงาระบบทักษิณ." เข้าถึงเมื่อ 5 ธันวาคม
2552 จาก <http://www.weopenmind.com/board/index.php?topic=226.0;wap2>

อนุช จาภกิริม. 2545. การสื่อสารและการแสวงหาสื่อเพื่อ
สาธารณะในโลกไร้พรมแดน. กรุงเทพฯ: รุ่งเรืองสารสน
การพิมพ์.

อุบลรัตน์ ศิริยาศักดิ์. 2541. "แลดูดกรอบของเสรีภาพทาง
โทรทัศน์ ในโครงการสื่อสันติภาพคณะนิเทศศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย." กรุงเทพฯ: การพิมพ์.

อุบลรัตน์ ศิริยาศักดิ์. 2544. ระบบวิทยุและโทรทัศน์ไทย
โครงสร้างทางเศรษฐกิจการเมืองและผลกระทบต่อ
สิทธิและเสรีภาพ. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
โอลเคนเน่น. 2552. "วิเคราะห์พลังของสื่อสาธารณะ." เข้าถึงเมื่อ
4 ธันวาคม 2552 จาก <http://www.oknation.net/blog/print.php?id=440035>

>> เพ็ญนา จันทร์แดง

จบการศึกษาหลักสูตรรู้ประ愷สนศาสตร์มนหมายบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญาท่องเที่ยวน สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
หลักสูตรศิลปศาสตร์มนหมายบัณฑิต สาขาวิชาศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง และหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต^{ศึกษาภาษาอังกฤษ} มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ปัจจุบันทำงานในตำแหน่ง อาจารย์ประจำโปรแกรมวิชาชีวรู้ประ愷สนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ผลงานทางวิชาการ พัฒนาการบทบาทของผู้นำ ผู้ใหญ่บ้านจากอีกครั้งปัจจุบัน